

ТРАГАЊЕ ЗА ЦЕЛИНОМ И СМИСЛОМ

(Милан Живановић: *Свако осваја свој Арарай: записи о стваралоцима и делима*, Градска библиотека, Нови Сад, 2020)

Стваралац на више разбоја – Милан Живановић, новинар и уредник културних рубрика, песник и сликар с готово полувековним искуством на јавној сцени, учесник и сведок, најновијом књигом *Свако осваја свој Арарай*, отвара кућију на основу чијег садржаја је могуће реконструисати нашу недавну културну прошлост, али и пише лична естетска и етичка начела. На триста педесет страница овог издања, с поднасловом *записи о стваралоцима и делима*, донето је преко сто двадесет текстова, писаних махом за новосадски *Дневник* од 2000. до 2006. године, те њоме дефилију понајпре личности из новосадске и војвођанске средине, али и они који међу нашу публику доспевају из света (Ребека Вест, Умберто Еко, Вислава Шимборска, Јорго Сефери...))

Саздана из четири целине: *Мариналије*, *Прикази књија*, *Записи* и *In memoriam*, књига се отвара предговором „Десет дека душе“ у којем Живановић, дајући одговоре на питања (у ТВ емисији Ђорђа Рандеља „Плави круг“), унеколико открива и свој стваралачки пут и кредо. „Бити анониман у суровом свету важних и обесних, све самих директора и експерата, и за мене је прави подвиг, и успех“, вели писац ове књиге који се у уметничке воде отиснуо већ током студија југословенске књижевности на новосадском Филозофском факултету, као један од концептуалних уметника 70-их, који су своје упориште имали на *Трибини младих*. Недуго потом отпочеће и новинарску каријеру, у доба док је новинарство „означаavano као примењена књижевност и имало... све одлике тзв. лепог писања“. Немајући одговоре на питање о *шајни књижевне радионице*, зна да „само рањена шкољка прави бисере, а она обична/здрава само је добар залог“ и верује у „блесак имажинације, снагу талента који, упркос свему, увек нађе начина да се материјализује...“

У друштвеном и културном миљеу у којем су „Стални, и једини сигурни путници... једино песници удворице“, како наводи у саопштењу са скупа „Књижевност и демократија“ 1989, бавећи су „вражјим“ новинарским послом, Живановић је коначно доспео у позицију да, мимо императива наметнутих дневних тема, из свог обимног опуса одабере текстове који и о њему казују оно што је сам изрекао о једном од оних чије дело високо вреднује; да на новинарство и књижевност гледа „као осећање, а не сећање, као живо ткиво, а не папирнати садржај“, а да су иза имена увек „људи, али само они које он одабере и донесе на свој начин.“

Међу тим људима, велики је број оних који не припадају магистралном културном току, невидљиви посвећеници свога посла који остају у сенци, чије дело и деловање почивају на неупитним вредностима. „Јер, знате“, како вели један од прегалаца тога

кова, Живојин Бошков, „оцене застаревају или се мењају, а подаци имају сталну вредност“. Такви су и други Живановићеви изабраници: „Човек културе“ Слободан Св. Милетић, „Банатски Мопасан“ Ђура Ђуканов, „Господар рукописа“ Стојан Трећаков, „теча-претеча“ Вујица Решин Туцић, „Бард авангарде“ Војислав Деспотов – за ког ће рећи да је „припадао литератури изнад које је био три копља, али је то мало ко видео, а још више признавао“, и мноштво других стваралаца не само из света литературе, већ и сликарства, позоришта, филма, науке...

Ту су и они чија су дела ушла у лектире и антологије, позната имена, попут Милана Коњовића, Борислава Михајловића Михиза, Александра Тишме или Мирослава Антића – једне од стожерних фигура књиге. Но, и „рапсода речи“ Живановић осветљава из посебног ракурса, указујући на јавности непознате детаље који омогућавају доношење нових судова о овом уметнику. Тако смо у прилици да читамо и једно приватно писмо из новембра 1981, у којем Антић открива сву муку и гнев ствараоца спута(ва) ног политичко-идеолошким диктатом стварности.

Уосталом, многи Живановићеви јунаци надилазе средину, време и културу којој припадају: Александар Саша Петровић, Сретен Марић, Светозар Петровић – „светски професор“ чије ћемо име у *Грађи за Лексикон јисаца Јујославије* Матице српске – узалуд тражити.

Намењена читаоцима који у новинама најпре отварају странице за културу, са свим врлинама публицистичког стила, књига *Свако ошкрива свој Арарат* унеколико изневерава хоризонт очекивања на оним страницама када се Живановић из новинара преобраћа у писца који суптилно, али бритко и аналитично промишља о појмовима и феноменима у стилу врхунских есејиста. И не само у маргиналијама (како назива своје микроесеје), већ и у портретима и приказима књига савременика у којима се огледа. Тако би се и о овој књизи могло рећи нешто слично ономе што ће Живановић прибележити о једној од књига Драгомира Попновакова: „То није само час историје него пре свега ненаписан том историје уметности, лепљење слика из имагинарних албума и компоновање крхотина ретких докумената и рада имагинације, манифестовање страсне жеље да се оформи целина и нађе неки смисао.“

Надамо се да ће Милан Живановић наставити подухват пробирања грађе из своје новинарске радионице и подарити нам још коју сличну књигу.